

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/19-6/
Podgorica, 15. februar 2019. godine

INFORMACIJA
O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
MOMČILA MARTINOVIĆA NA SASTANKU NA KOJEM JE PREDSTAVLJEN
NACRT STRATEGIJE ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA
U CRNOJ GORI ZA PERIOD OD 2019-2023. GODINE,
održanom u Podgorici 14. februara 2019. godine

Član Odbora za ljudska prava i slobode Momčilo Martinović učestvovao je na Sastanku na kojem je predstavljen Nacrt strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period od 2019-2023. godine.

Sastanak je održan u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici, 14. februara 2019.

Na Sastanku su učestvovala djeca i mladi, predstavnici državnih institucija, članovi Radne grupe koja je pripremila Nacrt strategije, predstavnici Savjeta za prava djeteta, nevladinih organizacija, konsultantkinja Branka Pavlović i stručni tim u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori.

Goran Kušević, generalni direktor Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja je podsjetio da je ovo treći strateški dokument za prava djeteta u Crnoj Gori, koji se donosi nakon dva Nacionalna plana akcije za djecu iz 2004. i 2013. Ocijenio je da je Crna Gora u poslednjoj deceniji ostvarila značajan napredak u stvaranju pravnih i strateških preduslova za primjenu institucionalnih, zakonodavnih i administrativnih reformi kako bi se prava djeteta zaštitila u skladu sa Konvencijom UN o pravima djeteta. Takođe, od 2010. značajno je intenziviran rad na usaglašavanju domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima, a poslednjih nekoliko godina usvojeni su važni sistemski zakoni u ovoj oblasti.

Strategijom za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period od 2019-2023. godine nastoji se odgovoriti na tri izazova: potrebe i problemi djece, mogućnosti države u oblasti prava djeteta i preporuke Komiteta UN za prava djeteta i drugih relevantnih analiza u ovoj oblasti. Ukazao je na važnost konsultacija sa djecom, srednjoškolcima iz nevladinih organizacija, Unije srednjoškolaca, predstavnicima Zlatnih savjetnika Zaštitnika i djecom osnovnoškolskog uzrasta. Podsjetio je na ključne probleme u primjeni prethodnih strateških dokumenata među kojima su: nedovoljna koordinacija različitih aktera primjene, nedovoljna interesorna i intersektorska saradnja, monitoring stanja prava djeteta koji se sprovodio samo periodično i nedostatak ljudskih, materijalnih i finansijskih resursa. Izrazio je očekivanje da će se novim strateškim okvirom za ostvarivanje prava djeteta doprinijeti rješavanju većine ovih problema.

Zamjenica šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Mihaela Bauer je saopštila da će strategija predstavljati ključni dokument za promociju i zaštitu prava svih dječaka i djevojčica u Crnoj Gori. Podsjetila je da je Konvencija UN o pravima djeteta, kao dokument koji garantuje najširi obim prava svoj djeci, najviše ratifikovani dokument u istoriji. Ukazala je i na četiri principa na kojima se Konvencija temelji, a to su: pravo na život, opstanak i razvoj, nediskriminacija, najbolji interes djeteta i uvažavanje mišljenja djeteta- pravo na participaciju. Svi ovi principi sadržani su u Nacrtu strategije. Smatra da poseban kvalitet Nacrtu strategije daje širok konsultativni proces sproveden sa najrazličitijim subjektima, među kojima su posebno važna djeca. Pripremljen je veoma iscrpan i sveobuhvatan, ali istovremeno i koncizan

dokument. Ohrabрила je sve učesnike na međusobnu saradnju i koordinaciju aktivnosti kako bi doprinijeli daljem poboljšanju ostvarivanja prava djeteta u Crnoj Gori. Značajnim je ocijenila i sprovođenje kvalitetnog i redovnog monitoringa aktivnosti koje će biti realizovane. Zaključila je da UNICEF snažno podržava značaj koji Crna Gora posvećuje pravima djeteta.

Konsultantkinja Branka Pavlović je predstavila Nacrt strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori koji je pripremila Radna grupa sačinjena od predstavnika nadležnih ministarstava, ustanova i organizacija, a cjelokupni proces realizovan je uz tehničku pomoć Ministarstva rada i socijalnog staranja, Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i konsultantkinje Pavlović.

Osnov za pripremu novog strateškog dokumenta za djecu u Crnoj Gori, čije usvajanje se očekuje do kraja drugog kvartala 2019. bile su preporuke sadržane u Zaključnim zapažanjima Komiteta UN za prava djeteta, Alternativni izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o Drugom i Trećem periodičnom izvještaju Crne Gore o primjeni Konvencije UN o pravima djeteta, Odgovori države Crne Gore na pitanja iz Drugog i Trećeg periodičnog izvještaja, Alternativni izvještaj o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta koji je pripremila NVO „Centar za prava djeteta“, Izvještaj o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017. i Analiza implementacije prethodna dva Nacionalna plana akcije za djecu. Pored analize dokumentacije u izradi strategije sproveden je konsultativni proces u kojem su učestvovali predstavnici: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva vanjskih poslova, Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Savjeta za prava djeteta, Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, Zavoda za statistiku, Instituta za javno zdravlje, Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva, Radne grupe za izradu Nacrta strategije, UNICEF-a, nevladinih organizacija i 95 djece i mladih.

Zajedničkim preporukama iz svih analiziranih dokumenata sugerisano je da treba reformisati institucionalnu strukturu Savjeta za prava djeteta, uspostaviti model konsultacija sa djecom o pitanjima kojima se Savjet bavi, osnažiti nacionalni jedinstveni sistem kontinuiranog prikupljanja podataka o pravima djeteta i mehanizama njihovog dijeljenja, uspostaviti jasne procedure informisanja, konsultovanja i učešća aktera u odlučivanju i u pripremi novog strateškog dokumenta za ostvarivanje prava djeteta. Takođe, naglasak sa zakonodavnog i strateškog okvira treba pomjeriti na poboljšanje njihove primjene u praksi i obezbijediti jednak pristup ostvarivanju prava za osjetljive grupe djece. Pored navedenog, potrebno je uspostaviti savremen i koncizan sistem monitoringa ostvarivanja prava djeteta i obezbijediti međusektorsku koordinaciju u ostvarivanju prava djeteta i monitoringu stanja, povećati svijest javnosti o pravima djeteta, alocirati dovoljne ljudske, tehničke i finansijske resurse za ostvarivanje prava djeteta i monitoring stanja, obezbijediti strategije za prelazak sa međunarodnih, donatorskih izvora finansiranja na lokalno ili nacionalno finansiranje i povećati obim pružanja usluga NVO u oblasti prava djeteta i kvalitet tih usluga.

Nacrt strategije sadrži analizu aktuelnog stanja prava djeteta u Crnoj Gori, viziju ostvarivanja prava djeteta, strateške, operativne ciljeve i ključne aktivnosti nadležnih organa i tijela zaduženih za sprovođenje operativnih ciljeva. Takođe, planirano je da se utvrdi način izvještavanja i evaluacije Strategije, koju će pratiti Akcioni plan sa procjenom troškova. U Akcionom planu biće sadržana početna vrijednost, ciljana vrijednost na polovini i ciljana vrijednost koja se želi postići na kraju sprovođenja strateškog dokumenta.

Dokument je pripremljen u skladu sa Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata koju je Vlada Crne Gore utvrdila 2018. godine. Nacrtom strategije definisana je vizija kojom je utvrđeno da djeca imaju mogućnost da u Crnoj Gori ostvaruju svoja prava, osjećaju se uvažanim i bezbjednim građanima i prihvataju vrijednosti i odgovornost koje doprinose prosperitetu društva. Takođe, Crna Gora ulaže u djecu kao najvredniji kapital, podstiče ih da aktivno učestvuju u društvenom životu i razvijaju svoje potencijale. Istakla je da je Strategija krovni nacionalni dokument za djecu, da je sveobuhvatna,

jer se odnosi na sva prava djece definisana Konvencijom UN o pravima djeteta, a takođe je multisektorski i multiresorski dokument.

Definisana su tri strateška cilja: unaprijediti interresornu i intersektorsku saradnju i druge ključne uslove za ostvarivanje prava djeteta, spriječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece i poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu. U okviru njih predloženo je 11 operativnih ciljeva. Za prvi strateški cilj definisani su sledeći operativni ciljevi: unaprijeđeno sprovođenje svih procesa u vezi sa podacima o djeci, uključujući njihovu interresornu i intersektorsku razmjenu i poboljšana primjena zakonodavno-strateškog i finansijskog okvira i koordinacija svih aktera u ostvarivanju i monitoringu prava djece. U okviru drugog strateškog cilja definisana su tri operativna cilja: poboljšana prevencija svih vrsta nasilja nad djecom i podrška djeci žrtvama, unaprijeđena podrška djeci lišenoj porodičnog okruženja i djeci na koju se primjenjuju posebne mjere zaštite i sprovedene prethodne preporuke Komiteta UN o pravima djeteta u vezi sa Fakultativnim protokolom o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Fakultativnog protokola o učešću djece u oružanim sukobima. Za treći strateški cilj definisano je šest operativnih ciljeva: obezbijeden efektivan sistem alternativne brige za djecu lišenu porodičnog okruženja, unaprijeđena podrška djeci sa smetnjama u razvoju i drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene zaštite, smanjeno materijalno siromaštvo djece, povećan nivo obrazovnih postignuća sve djece i dostupnost obrazovanja djeci iz osjetljivih grupa, unaprijeđen pristup djece kvalitetnim kulturnim i medijskim sadržajima i unaprijeđena podrška ranom razvoju djeteta.

Utvrđene su i tri vrste indikatora: indikatori uticaja za koje će potencijalni izvor biti zvanična državna statistika, Institut za javno zdravlje i resorna ministarstva, indikator učinka za koje će potencijalni izvor biti zvanična državna statistika, Institut za javno zdravlje, resorna ministarstva i transmonee baza i indikator rezultata na osnovu podataka institucija zaduženih za sprovođenje aktivnosti.

Konsultantkinja Branka Pavlović je saopštila da su do sada dobili određeni broj tehničkih i suštinskih sugestija na Nacrt strategije. Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore je sugerisao da se skрати analiza stanja, smanji broj prioriteta, definišu tri strateška i deset operativnih ciljeva i da se formulišu indikatori nakon sprovođenja određenih izmjena.

Osvrt na predstavljeni Nacrt strategije dali su: poslanik Momčilo Martinović, član Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Sonja Perišić, samostalna savjetnica u Kancelariji za borbu protiv trgovine ljudima, Dijana Popović- Gavranović, načelnica Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva, Jelena Gluščević, predstavnica NVO „Centar za prava djeteta“, Andrea Mićanović i Jelena Dobričanin, predstavnice Unije srednjoškolaca, Anđela Radovanović, predstavnica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom“ i Nela Krnić, koordinatorka programa socijalne i dječje zaštite u Predstavništvu UNICEF-a.

Poslanik Momčilo Martinović je saopštio da je Odbor za ljudska prava i slobode i u dosadašnjem periodu, kroz saradnju sa nadležnim institucijama i Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, dao značajan doprinos unapređenju prava djeteta u Crnoj Gori. Podsjetio je na nedavno održano Konsultativno saslušanje predstavnika osam nadležnih institucija na temu: “Implementacija Akcionog plana za sprovođenje Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja od 2017-2021. godine i aktivnosti preduzete na implementaciji Preporuka iz Izvještaja o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017. koji je, na zahtjev UNICEF-a, pripremila Coram International at Coram Children’s Legal Centre”. Imajući u vidu važnost praćenja Zaključaka Odbora sa ovog Konsultativnog saslušanja, kao i praćenje realizacije Strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori i Akcionog plana, poslanik Martinović je saopštio da će Odbor za ljudska prava i slobode, shodno Poslovníkom Skupštine Crne Gore utvrđenoj nadležnosti, doprinijeti tom procesu. Stoga će Odbor za ljudska

prava i slobode planom aktivnosti za 2019. godinu, čije usvajanje se očekuje do kraja I kvartala, u sklopu kontrolne i nadzorne uloge Skupštine, utvrditi kontrolno saslušanje predstavnika institucija na državnom i lokalnom nivou, zaduženih za realizaciju aktivnosti koje će biti utvrđene Strategijom i Akcionim planom. Planirano je da se takvo kontrolno saslušanje održi u novembru 2019. povodom obilježavanja 30. godišnjice usvajanja Konvencije UN o pravima djeteta. Takođe, poslanik Martinović se osvrnuo na potrebu obezbjeđivanja finansijskih sredstava za realizaciju aktivnosti u oblasti prava djeteta navodeći da je Budžet za 2019. godinu usvojen, ali i da je predstavica Ministarstva finansija na Konsultativnom saslušanju izrazila spremnost Ministarstva da se obezbijede sredstva resornim ministarstvima zaduženim za realizaciju aktivnosti koje se tiču prava djeteta.

Tokom diskusije ukazano je na potrebu korišćenja definicije djeteta koja je u skladu sa Konvencijom UN o pravima djeteta, važnost navođenja kratkog pregleda stanja i krajnjih ciljeva, glavnih problema, kao što su siromaštvo, dostupnost prava, nerazumijevanje od strane odraslih i vršnjaka i rješenja koja su djeca i odrasli naveli tokom konsultacija. Takođe, učesnici su mišljenja da pored Konvencije UN o pravima djeteta treba pomenuti ostala obavezujuća relevantna dokumenta koja se odnose na djecu, posebno konvencije Savjeta Evrope. Ukazano je na potrebu fokusiranja ne samo na dostupnost, već i na pristupačnost usluga za svu djecu, posebno za djecu sa smetnjama u razvoju, što će biti bazirano na modelu zasnovanom na ljudskim pravima. Takođe, ukazano je na važnost obezbjeđivanja servisa podrške u zajednici za djecu sa smetnjama u razvoju i obezbjeđivanja usluga za samostalan život. Učesnici diskusije su istakli da je potrebno proširiti i unaprijediti bazu podataka o djeci u oblasti socijalne i dječje zaštite i u pravosuđu. Istaknuta je važna uloga Skupštine u praćenju aktivnosti koje nadležni organi preduzimaju na unapređenju prava djeteta. Učesnici su saglasni da je neophodno obezbijediti dovoljno ljudskih, materijalnih i finansijskih resursa za prava djeteta. Takođe bitan je kvalitet indikatora kako bi se znalo šta će se pratiti u narednom periodu.

Finalna verzija Nacrta strategije očekuje se sredinom aprila 2019. godine nakon čega će biti organizovana javna rasprava, a potom je planirano da Vlada do kraja II kvartala 2019. usvoji ovaj dokument.

Na Sastanku je zaključeno da Strategiju za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori nakon njenog usvajanja treba prilagoditi svojoj djeci, a poseban fokus treba da bude na djecu sa smetnjama u razvoju i djecu iz manjinskih grupa, kako bi i njima bila pristupačna jer je to krovni dokument za svu djecu u Crnoj Gori. Takođe, učesnici su saglasni da Strategija nije vlasništvo nijedne institucije i organizacije u Crnoj Gori, već treba da bude vlasništvo djece.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković